

Haiti Voortgangverslag 2010

www.oxfam.org

Op 12 januari herdenkt Oxfam
de overleden collega's
Pierre Amédée Marescot en Aurelus Auguste

Binnenkant: Vrouwen en mannen ruimen puin in een geld-voor-werk-programma in het kamp 'Tapis Rouge' in Port-au-Prince. Oxfam heeft 7.944 kwetsbare gezinnen geholpen en aan gezinsleden die konden werken geld betaald, waardoor zij in hun basisbehoeften konden voorzien. Foto: Iván Muñoz/Intermón Oxfam

Voorwoord

12 januari 2010 is een dag die Oxfam lang zal herinneren. Een grote aardbeving trof een dicht bevolkte streek in Haïti, het armste land op het Westelijke Halfrond. De noodhulpoperatie was een van de grootste die Oxfam ooit heeft ondernomen, met vernielingen en logistieke uitdagingen die tot de ergste behoorden waar wij ooit mee te maken hebben gehad.

De steun van het publiek aan de noodhulpactie was overweldigend gul. Met de eigen fondsenwerving van Oxfam en de spontane reacties van vele mensen uit de hele wereld kregen wij 98 miljoen dollar ter beschikking voor onze activiteiten na de ramp.

Ondanks hun verdriet en persoonlijk verliezen heeft ons team in Haïti zich vanaf dag één onvermoeibaar ingezet om slachtoffers te helpen, en hebben hun inspanningen gedurende dit hele jaar vol uitdagingen doorgezet. In de eerste week deelden zij lappen plastic en gereedschap uit aan mensen op straat en, samen met het Nationale Directoraat voor Water en Sanitaire Voorzieningen (DINEPA), organiseerden zij het vervoer met tankwagens van water naar de grootste kampen, waar het onder 10.000 bewoners werd verdeeld.

Binnen enkele weken vlogen wij materiaal naar het buurland Santo Domingo te vliegen, gevolgd door vervoer over land naar pakhuizen in Port-au-Prince. Eind maart hadden wij 180.000 mensen in een overvolle hoofdstad bereikt. De bouw van noodonderkomens en installatie van sanitaire voorzieningen bleken een enorme uitdaging. En nu – 12 maanden later – hebben 500.000 mensen baat gehad bij ons werk naar aanleiding van de aardbeving, en richten wij ons op nog eens 700.000 met onze levensreddende cholerapreventie activiteiten.

De enorme uitdaging voor het volk van Haïti, hun regering en de noodhulporganisaties die voor ons ligt, is alom aanwezig. Oxfam gaat, net als andere organisaties, onvermoeibaar door met haar werk om de overlevenden van de werkelijk verschrikkelijke omstandigheden te helpen – maar wij kunnen hen alleen goed helpen wanneer het land stabiel is en in staat de openbare voorzieningen te leveren die de mensen nodig hebben voor volledig een herstel van hun bestaan. Iedereen die in Haïti woont en werkt is voor de wederopbouw van dit gebroken land afhankelijk van het vermogen van de regering om actie te ondernemen, en van de gerichte en directe steun van bilaterale en multilaterale donoren.

De aardbeving in Haïti zal de geschiedenis ingaan als een van de meest verwoestende natuurrampen van onze tijd. De problemen van werken in een overvolle stedelijke ruïne, met het opeengehoopte puin en de zwaar beschadigde infrastructuur, lijken bijna onoverkomelijk. Maar we kunnen met trots zeggen dat Oxfam en andere organisaties deze uitdaging zijn aangegaan. We hebben onze beproefde werkwijzen in nieuwe gebieden aangepast en, samen met onze partnerorganisaties en Haïtiaanse staf, hebben wij kracht geput uit ons vermogen obstakels te beslechten en creatieve oplossingen te bedenken.

Inwoners van Port-au-Prince vinden de weg tussen omgevallen gebouwen waaronder nog straten liggen.

Foto : Jorge Silva, Reuters

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om iedereen die zo gul heeft gegeven te bedanken. Zij hebben het afgelopen jaar onze noodhulp in Haïti mogelijk gemaakt. Samen hebben wij veel bereikt, maar er liggen nog vele uitdagingen voor ons in 2011.

Jeremy Hobbs,
Algemeen Directeur, Oxfam International

Inleiding

Al vóór de aardbeving van 12 januari 2010 was Haïti het armste land op het Westelijke Halfrond. Het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) classificeerde Haïti als een van de 50 armste landen (2009). **Kortom, het leven was al een worsteling voor de meeste gezinnen. Toen sloeg de aardbeving toe en werd het leven op z'n kop gezet.** Het was een van de krachtigste aardbevingen in Haïti in 200 jaar.

In de hoofdstad Port-au-Prince woont 86 procent van de 2 miljoen bewoners in dicht bevolkte krottenwijken, waar schoon water en sanitaire voorzieningen een zeldzaamheid zijn. Vrouwen hadden het door hun rol als moeder en verzorger erg moeilijk en waren bijzonder kwetsbaar voor het geweld en de intimidatie die gewoon zijn in overvolle omstandigheden.

De aardbeving doodde meer dan 220.000 mensen. Meer dan 300.000 mensen raakten gewond. Meer dan één miljoen werden dakloos – velen van hen zijn getraumatiseerd en wonen nog steeds in tenten of onder zeildoek. De meerderheid van deze door de aardbeving getroffen gezinnen is nu gehuisvest in 1.300 tijdelijke kampen in en rond Port-au-Prince, waar Oxfam en andere organisaties werken.

De grote concentratie van mensen in de hoofdstad, de vernietiging van Port-au-Prince en het enorme verlies aan levens hebben alle vormen van economische activiteit ontwricht, evenals het dagelijkse bestuur van de regering.

Noodhulp wordt gelost in Santo Domingo (Dominicaanse Republiek) om daarna over de weg naar Port-au-Prince vervoerd te worden. Als je alle zeildoeken die hulporganisaties hebben verstrekt, achter elkaar legt, reikt het van New York tot Mexico Stad, van Madrid tot Moskou, van Bangkok tot Beijing, of van Nairobi tot Caïro.

Foto: Kenny Rae/Oxfam America

Oxfam's aanpak

Oxfam werkt sinds 1978 in Haïti en was een van de eerste organisaties die in actie kwamen. Het was het begin van een van de grootste en ingewikkeldste noodhulpprogramma's waar Oxfam ooit bij betrokken is geweest. Zelfs in ontwikkelde landen kan het herstel na rampen jaren in beslag nemen. In een land dat al gebukt gaat onder extreme armoede, politieke instabiliteit en zwakke, vaak corrupte overheidsinstanties, is onze taak voor ons nog afschrikwekkender.

Oxfam's werkwijze bij humanitaire hulp is gebaseerd op de volgende strategische prioriteiten:

- Levering van een programma met hoge kwaliteit in overeenstemming met haar eigen gedragscode en internationale humanitaire normen (vastgelegd in Sphere¹);
- Gericht op deelterreinen waar technische deskundigheid nodig is – zoals water, sanitaire voorzieningen en hygiëne – en op delen van de stad waar Oxfam bestaande relaties heeft met partners en gemeenschappen;
- Opbouw van de kracht en de middelen van plaatselijke partners van Oxfam, vooral in door de aardbeving getroffen gebieden;
- Stimulering van gemeenschappen om deel te nemen aan discussies en besluitvorming over hoe zo goed mogelijk in hun behoeften te voorzien;
- Zorgen voor transparantie van het Oxfam-werk, zo dat ook effecten gemeten kunnen worden, om in gemeenschappen en het maatschappelijk middenveld het gevoel te versterken dat het hún zaak is.

Wie bereiken wij

Ruim 500.000 mensen hebben baat gehad bij het Oxfam-programma in en rond Port-au-Prince, Gressier, Petit-Goâve, Grand-Goâve en Léogâne. Daar hebben wij noodhulp geleverd in de vorm van water, sanitaire voorzieningen en hygiënefaciliteiten, onderdak, voedsel en levensonderhoud. We richten ons nu op dezelfde gemeenschappen met extra activiteiten om de verspreiding van cholera te voorkomen.

Daarnaast bereikt Oxfam ook nog eens 700.000 mensen met levensreddend schoon water, oraal anti-uitdrogingszout, sanitaire voorzieningen en hygiëne voorlichting, in een poging om de verspreiding van de ziekte te voorkomen. Deze activiteiten worden niet gefinancierd uit het Aardbevingsfonds voor Haïti.

Bij het schrijven van dit verslag werkte Oxfam in Haïti in totaal met 1,2 miljoen mensen, via haar aardbevingsprogramma en cholera-preventieprogramma.

1 Het Humanitaire Handvest en Minimum Normen voor Noodhulp van het Sphere Project bepaalt normen en indicatoren voor de cruciale sectoren water, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne (WASH); voedselzekerheid, voeding en voedselhulp; onderdak, huisvesting en overige goederen; gezondheidsvoorzieningen. Zie: www.sphereproject.org.

Programma	Doelgroep
Aardbevingsprogramma	500,000
Cholera-preventieprogramma	700,000
Aardbevingsprogramma + Oxfam's nieuwe cholera-preventieprogramma	1,200,000

Emmers van Oxfam opeengestapeld, klaar voor een distributie van hygiënpakketten in het kamp 'Union Adventiste', Delmas 31 in Port-au-Prince.

Foto: Jane Beesley/Oxfam

Port-au-Prince en de gebieden waar Oxfam werkt.

De reikwijdte van dit verslag

Dit verslag beschrijft de vorderingen die Oxfam en haar partners tot nu toe hebben gemaakt. Verder beschrijft het wat wij van plan zijn nog te gaan doen. We delen ons werk in vier hoofdgebieden:

1. Water, sanitaire voorzieningen en hygiëne;
2. Voedselzekerheid en levensonderhoud;
3. Wederopbouw van gemeenschappen;
4. Beleidsbeïnvloeding en campagnes

Dit verslag is bedoeld als verantwoording aan de personen, overheden en andere instanties die zo gul hebben gegeven voor Oxfam's noodhulpfonds, en aan partnerorganisaties en bondgenoten, personeel en vrijwilligers. **Het financiële deel aan het einde van dit verslag geeft een overzicht hoe het geld is verworven en is besteed.**

Oxfam is vooral verantwoording schuldig aan de mensen wier levens wij proberen te verbeteren. Wij vinden dat meer verantwoording aan gemeenschappen ons in staat stelt meer kwaliteit te leveren en meer duurzame effecten van onze programma's te bereiken. Wij hanteren goed werkende methodes om met vrouwen en mannen in armoede te communiceren en te reageren op de problemen die zij melden. We namen de volgende maatregelen om verantwoording aan de mensen met wie wij werken zeker te stellen:

- Wij hebben kampbewoners betrokken bij besluitvorming en vragen hen regelmatig om hun oordeel over ons werk. Met regelmatige monitoring, training van personeel en vrijwilligers en met geformaliseerde gedragscodes zorgen wij voor verantwoording van onze programma's en letten we erop dat ze geen onbedoelde gevolgen hebben en voldoen aan internationaal aanvaarde normen.
- In maart 2010 hebben wij een gratis mobiele telefoondienst opgezet, zodat mensen ons de hele dag kunnen bereiken om hun zorgen te uiten, hulp te vragen of informatie te verschaffen. Tot nu toe werden wij gemiddeld 300 keer per maand gebeld. Wij hebben ook bussen geplaatst waar mensen hun ideeën, verzoeken en klachten in kunnen doen. Verder organiseerden we groepsgesprekken om de zorgen van mensen te vernemen.
- In Carrefour Feuilles, een van de zwaarst getroffen wijken van Port-au-Prince, werken wij samen met een aantal plaatselijke vertegenwoordigers van diverse gemeenschapsgroepen en plaatselijke overheden. Zij praten met partners van Oxfam en kampbewoners, doen verslag van vorderingen en melden zorgen via officiële kanalen. Dit comité heeft een sleutelrol gespeeld in het oplossen van conflicten en problemen.
- Het is van belang de verworvenheden die Haïtiaanse vrouwen vóór de aardbeving hadden bereikt – zoals betere medische zorg voor vrouwelijke slachtoffers van geweld en betere vertegenwoordiging van vrouwen in politiek en maatschappij – te verdedigen in de situatie na de aardbeving. Oxfam werkt er hard aan dat onze programma's voor noodhulp en wederopbouw op vrouwen zijn gericht en vrouwelijke leiderschap aanmoedigen.

Wanneer in dit verslag wordt gesproken over 'Oxfam', betreft het de Oxfam-confederatie als geheel en Oxfam-leden die in Haïti programma's uitvoeren (Oxfam GB, Intermón Oxfam, Oxfam Québec en Oxfam Amerika) namens Oxfam en de partners waarmee zij samenwerken.

1. Water, sanitaire voorzieningen en hygiëne

Oxfam heeft in de hulpverlening in Haïti de leiding in de sector water, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne (WASH) en spant zich in om mensen van voldoende schoon en veilig drinkwater te verzekeren. We hebben toiletten en wasgelegenheden gebouwd en faciliteiten opgezet om te voorkomen dat mensen door besmet water ziektes oplopen. Wij hebben ook mensen getraind tot voorlichters over openbare gezondheid en hygiëne.

De uitdaging

Bij noodhulpacties is het opzetten van kampen verspreid over een zo groot mogelijk geografisch gebied de beste manier om levensreddende hulp aan ontheemden te bieden. Dat biedt mensen voldoende woonruimte, voorkomt de verspreiding van ziektes, en schept voor Oxfam voldoende ruimte om water, sanitaire voorzieningen en andere essentiële diensten te leveren. Dit was echter onmogelijk in de dicht opeengepakte stedelijke omgeving van Port-au-Prince.

Het gebrek aan schone sanitaire voorzieningen was een kritiek probleem in de verwoeste stad. Dit werd nog erger doordat de overheid en andere instanties faalden om de openbare hygiëne aan te pakken. Oxfam moest direct reageren op de problemen in de openbare gezondheid. De hoge bevolkingsdichtheid en het feit dat de stad van, en op, beton was gebouwd, maakten het onmogelijk voldoende aantallen toiletten en tijdelijke draagbare toiletten te leveren. We moesten andere oplossingen vinden. De verspreiding van cholera via besmet drinkwater of voedsel was een extra uitdaging en een directe bedreiging voor vele levens.²

Voor het kamp 'Petionville Golf Club' werd in slechts vijf dagen een voorlichtingsprogramma opgesteld en vanaf 19 november 2010 gebruikt. De ziekte (groene figuur links) kan overwonnen worden met zeep (gele figuur in het midden) en water (blauwe figuur rechts).

Foto: Andrew Blejwas/Oxfam América

² Ons anti-cholera programma werd niet uit het Aardbevingsfonds voor Haïti gefinancierd, maar uit algemene fondsen.

Onze aanpak

- Wij hebben schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen geleverd aan ongeveer 400.000 ontheemden in Port-au-Prince en de omgeving van Carrefour Feuilles, Croix des Bouquets en Delmas, en buiten de hoofdstad in Gressier, Petit-Goâve, Grand-Goâve en Léogâne.
- Voor maatregelen bij orkanen in de tweede helft van het jaar werkte Oxfam met anderen samen ter voorkoming van overstromingen. De arbeid van zowel mensen als zware machines werd ingezet om afvoerkanalen te maken.
- Elke maand hebben wij 300 miljoen liter schoon gechloreerd water geleverd aan de kampen en gebieden waar wij werken.
- Wij hebben 2.500 latrines en 1.032 waslokalen gebouwd, die door de kampbewoners en plaatselijke mensen worden onderhouden.
- Wij hebben hygiënepakketten met spullen voor persoonlijke zorg (zeep, shampoo, tandpasta, tandenborstels, maandverband, handdoeken) verdeeld onder ruim 120.000 mensen.
- Gezondheidsvoorlichting was van levensbelang in ons werk. In gemeenschappen zijn mensen geworven en getraind om als voorlichters te werken in de kampen en iedereen te doordringen van het belang van goede gezondheid en schone sanitaire voorzieningen.
- We werkten samen met de gemeentelijke vuilnisophaaldienst, SMRCS (Service Métropolitain de Collecte des Résidus Solides) om hun beleid en hun technische capaciteit te verbeteren. 400 huishoudens kregen spullen om zelf afval veilig en hygiënisch te verwijderen. Dit initiatief werd ondersteund door een publiekscampagne in openbare gelegenheden.
- Wij hebben nauw samengewerkt met de Haïtiaanse dienst voor de watervoorziening DINEPA (Direction Nationale de l'Eau Potable et de l'Assainissement), om manieren te vinden om blijvend veilig drinkwater te leveren met behulp van boorgaten, waterpompen en herstel van waterleidingen.

Kampbewoners stellen voor Oxfam hygiënepakketten samen met spullen voor persoonlijke verzorging, zoals zeep, shampoo, tandpasta, tandenborstels, maandverband en handdoeken. Binnen twee weken hadden zij 120.000 pakketten klaar. Zij ontvingen daarvoor 500 Haïtiaanse Goudes (12,25 dollar) per dag.

Foto: Caroline Gluck/Oxfam

Water halen bij kranen van Oxfam.
Foto: Toby Adamson/Oxfam

In reactie op de nieuwe dreiging van cholera, zorgt Oxfam ervoor dat de 500.000 mensen die betrokken waren in ons aardbevingsprogramma ook bereikt worden met activiteiten voor de preventie van cholera. We bereiken ook nog eens 700.000 mensen in breder programma ter preventie van de uitbreidigen van de ziekte – 365.000 mensen in de noordelijke stad Cap Haitien, 125.00 mensen in de centraal gelegen regio Artibonite, en 200.000 mensen in Port-au-Prince bovenop de doelgroep van het aardbevingsprogramma. Dit omvat het leveren van levensreddend schoon water, oraal anti-uitdrogingszout, sanitaire voorzieningen en hygiënevoorlichting in een poging om de verspreiding van de ziekte te voorkomen. We hebben een voorlichtingscampagne over goede hygiëne versterkt en houden doorlopend de gezondheid van kampbewoners in Port-au-Prince bij.

Raphael Mutiku, hoofd van Oxfam's werk in water en sanitaire voorzieningen:

“Ons programma in de hoofdstad is volop gaande. Het bereikt mensen met schoon water, sanitaire voorzieningen en hygiënevoorlichting. 700 personeelsleden worden ingezet om de cholera een halt toe te roepen. Maar goede hygiënische gewoontes worden niet ineens overgenomen. We doen ons best om aan zoveel mogelijk mensen voorlichting over hygiëne te geven. De meeste cholera-gevallen in Port-au-Prince doen zich voor in de krottenwijken die geen noodhulp hebben ontvangen. Nu moet ieder van ons alle zeilen bijzetten om voor iedereen in Port-au-Prince schoon water beschikbaar te krijgen en informatie over goede hygiënische gewoontes. Dit is de enige manier waarop wij de verspreiding van door water overgedragen ziektes een halt kunnen toeroepen.”

Casestudies

De helft van de stadsbevolking van Haïti heeft nooit een werkende riolering gehad. In de armere delen van de stad pasten mensen zich aan. Zij maakten gebruik van plastic zakken om van menselijke uitwerpselen af te komen. Omdat dit al goed werkte, besloot Oxfam op deze gewoonte voort te bouwen met de installatie van cabines en de distributie van afsluitbare zakken die mensen voor gebruik thuis mee konden nemen. De zakken worden dan achtergelaten in afgedekte trommels, die dagelijks worden geleegd. De inhoud gaat naar een compostingsfabriek buiten de stad. Deze werkwijze heeft geholpen om de verspreiding van ziektes te voorkomen doordat menselijk afval op een veilige wijze wordt verwijderd.

Andrena Attis en haar gezin hebben een nieuwe wc. Oxfam leverde die na een voorlichtingsactie over hygiëne in hun dorp. "We hebben enkele kippen en een geit verkocht, zodat iemand de wc-put kon graven, en nu hebben we er een," zegt Andrena. Oxfam heeft het materiaal geleverd voor 2.500 wc's, die door kampbewoners en mensen in de stad zelf zijn gebouwd.

Foto: Chris Hufstader/Oxfam América

In vijf dorpen rond Petit-Goâve en Gressier, steden ten westen van Port-au-Prince, besteedde Oxfam ook aandacht aan gezinnen die in of bij hun beschadigde huizen wilden blijven in plaats van te verhuizen naar afgelegen kampen. Weinig gezinnen beschikten vóór de aardbeving over toiletten, dus gaf Oxfam aan de gemeenschappen advies hoe je toiletten kunt bouwen en onderhouden. De gezinnen graven de putten en Oxfam levert het materiaal. Zodra een toilet klaar is voor gebruik ontvangt het gezin schoonmaakspullen en is het voortaan verantwoordelijk voor reiniging en onderhoud. Tot nu toe zijn er 133 toiletten gebouwd en binnenkort zullen 300 gezinnen ieder hun eigen toilet hebben.

2. Voedselzekerheid en levensonderhoud

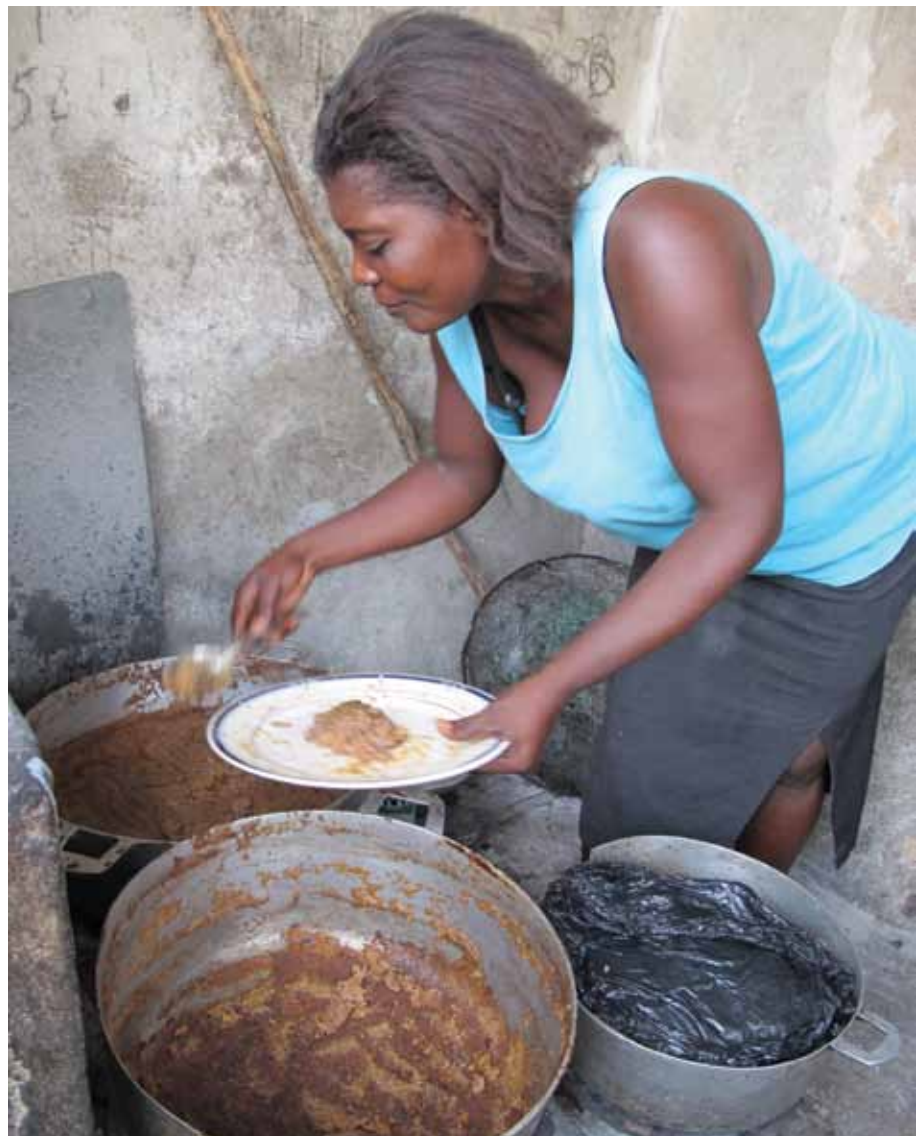
Oxfam geeft in haar werk op het gebied van voedselzekerheid en levensonderhoud de voorkeur aan plaatselijke productie en versterkt de schakels tussen producenten en consumenten. Wij geven verder prioriteit aan steun voor het kleinbedrijf en bedrijven die het eigendom van vrouwen zijn, waardoor zij snel weer op eigen benen komen te staan.

De uitdaging

Werkeloosheid en voedseltekorten zijn twee van de grootste hindernissen voor mensen om hun leven weer op te bouwen. Het aantal mensen met formeel werk was vóór de aardbeving al slechts 21 procent en is nu gedaald naar 8 procent. Ook het aantal zelfwerkzame mensen is gedaald, van 65 naar 33 procent. Een Oxfam-onderzoek in juni liet bovendien een alarmerende daling in de inkomens zien in de meest kwetsbare wijken in Port-au-Prince.

Guerline Dimanche dient gepureerde bonen, rijst en groentes op in haar kantine. Oxfam gaf 249 kantine-eigenaren in Carrefour Feuilles geld om voedsel te kopen, in ruil voor de belofte dat zij maaltijden voor 80 van de meest kwetsbare mensen in hun gemeenschap zouden koken. In twee maanden kregen 19.920 mensen zo een warme maaltijd.

Foto: Peleg Charles/Oxfam

Onze aanpak

Tegen december 2010 hadden **41.819** huishoudens (209.905 mensen) baat gehad bij onze programma's voor levensonderhoud en voedselzekerheid. Wij reageerden op de behoeften van mensen met diverse sociaaleconomische achtergronden.

- Oxfam heeft in heel Port-au-Prince plaatselijke straatverkopers van voedsel gesteund. Tegen het einde van 2010 zetten **249** voedselverkopers zich in om twee maanden lang voor 80 van de meeste kwetsbare mensen (in meerderheid vrouwen) in hun eigen gemeenschappen voedsel te bereiden en ze te eten te geven. In totaal hebben in twee manden tijd **19.920** mensen een warme maaltijd gekregen.
- Beurzen voor basisbehoeften: **2.986** gezinnen kregen 175 dollar voor hun basisbehoeften en ter vervanging van verloren goederen. Uit de eerste resultaten blijkt dat 87 procent van deze gezinnen hun kleinbedrijf hebben kunnen herstarten dankzij een combinatie van voedselhulp en contant geld. Straatverkopers van voedsel werden ook gesteund met training in ondernemerschap, bedragen van 125 dollar om hun bedrijf weer op te starten, en met brandstofzuinige kooktoestellen die minder houtskool gebruiken.
- Geld-voor-werk: ter ondersteuning van de basisbehoeften van de meest kwetsbare gezinnen met gezonde gezinsleden, heeft Oxfam in totaal **25.319** mensdagen aan werk verschaft met een geld-voor-werk-programma. Zo konden zij wat geld verdienen terwijl zij hielpen bij het puinruimen in hun omgeving. Mensen ruimden puin, ontstopten afvoerkanalen en groeven sloten voor de afvoer van water in voor aardverschuivingen kwetsbare gebieden.
- Geldschenkingen: Oxfam is een programma van geldschenkingen gestart om gemeenschapsleden die voor de aardbeving een kleinbedrijf hadden, de mogelijkheid te geven een inkomen te verdienen en verloren goederen te vervangen. Oxfam geeft prioriteit aan vrouwen. Zij ontvangen geld voor een kleinbedrijf en inkomensvormende activiteiten, naast training in ondernemerschap en training ter bevordering van hun zelfredzaamheid. Strikte kwetsbaarheidscriteria werden toegepast. Onder de begunstigden zitten zwangere vrouwen, ouderen en gehandicapten. Oxfam heeft bedragen van 125 dollar en 250 dollar gegeven aan **23.374** gezinnen. Evaluaties zijn gaande, maar eerste waarnemingen duiden erop dat het geld is gebruikt voor de vervanging van bedrijfsmiddelen, terugbetaling van schulden, gezondheidszorg, onderwijs en andere basisbehoeften.
- Marktbegeleiding: in februari toonden behoefte-inventarisaties aan dat veel gemeenschappen niet meer aan voedingsmiddelen konden komen doordat de plaatselijke voedselwinkels waren ingestort. Oxfam rustte **210** van dergelijke winkels opnieuw uit met een combinatie van geldschenkingen en leningen, gericht op de herleving van cruciale economische activiteiten in de gemeenschappen.
- Heruitrusting van kleine bedrijven: een onderzoek naar de arbeidsmarkt in februari toonde aan dat het aantal opgeleide beroepskrachten in de bouw en aanverwante sectoren in Haïti al laag was en door de aardbeving verder is gedaald. Oxfam heeft een programma gemaakt om 1.441 vaklieden, zoals loodgieters, timmerlieden en metselaars, weer uit te rusten, zodat zij kunnen werken aan de wederopbouw. Hiervoor is gewerkt met geldschenkingen en waardebonnen voor gereedschap.

Baanbrekende vorm van voedselhulp

Oxfam heeft een nieuwe vorm van voedselhulp uitgewerkt. In plaats van buitenlandse voedingsmiddelen uit te delen verstrekte Oxfam pakketten met alleen lokale producten: bananen, rijst, bonen, maïs, bloem, yammen, maniok, pindakaas en zoete aardappelen. Tienduizend huishoudens ontvingen zulke pakketten (waarde 55 dollar per gezin). Zo kregen mensen voedsel dat ze kennen en lekker vinden, en boeren en plaatselijke producenten konden ondanks de ontregelde economie hun producten verkopen.

Oxfam heeft ook 135 ton zaden, erwten en granen gedistribueerd onder 20.000 mensen, evenals 7.000 landbouwpakketten voor 7.000 mensen in de regio's Centre, Sud'est en Artibonite om boerengezinnen te helpen.

De kleine kruidenierswinkel van Marie-Rose Menthor is gemaakt van een oude container. Zij is een van vele vrouwen die Oxfam helpt met training om hun onderneming te ontwikkelen. "Er is geen verschil is tussen kleine en grote bedrijven," zegt Marie. "Zij zijn allemaal ondernemingen en moeten allemaal winst maken. Ik heb van de Oxfam-training heel veel nieuwe dingen geleerd, die ik eerder niet wist." Zodra Marie en anderen weer geld kunnen verdienen, kunnen zij ook hun huizen repareren of herbouwen. Oxfam richt zich met name op vrouwen, zodat zij tot ondernemers kunnen groeien.

Foto: Liz Clayton/Oxfam

3. Wederopbouw van gemeenschappen

Het grote aantal doden en verwoeste gebouwen geeft aan hoe groot de aardbeving was. Oxfam werkt samen met particuliere en openbare, internationale en Haïtiaanse organisaties, om het opruimen en herbouwen van een deel van de stad te doen vanuit een logistiek en humanitair perspectief voor de toekomst

De uitdaging

De aardbeving heeft 105.369 huizen vernield en nog eens 208.164 beschadigd. Er is naar schatting 25 miljoen kubieke meter puin ontstaan. Genoeg voor een rij afvaltrucks, bumper aan bumper, die de halve aarde omspant. **Meteen na de aardbeving distribueerde Oxfam lappen plastic als noodonderdak voor ruim 98.000 mensen.**

Voor de wederopbouw van huizen moet eerst het puin geruimd worden. Dat gaat nu erg langzaam. Slechts een fractie van de vernielde gebouwen is neergehaald en geruimd. Onder het puin ligt zwaar beschadigde infrastructuur. De overheid moet wegen herstellen, rioleringen bouwen en een afvalophaal opzetten die geschikt is voor een stad van deze omvang.

Een andere reden waarom mensen niet naar huis terugkeren, is dat het eigendom van de grond vaak onduidelijk is. Zonder goede papieren of actes is het moeilijk om recht te laten gelden op een stuk land of een pand. Eerste onderzoek van Oxfam wees uit dat voor de aardbeving meer dan 65 van de daklozen hun huizen huurden.

Inwoners van Port-au-Prince lopen op 18 januari 2010 door het puin van hun beschadigde stad. Hulp blijft toestromen in het door de aardbeving verwoeste Haïti, maar logistieke problemen bemoeilijken de aflevering aan de duizenden getroffen Haïtianen.

De aardbeving veroorzaakte rond 20 miljoen kubieke meter puin dat verwijderd moet worden. 1.000 vrachtwagens per dag zouden 1.000 dagen nodig hebben om de straten schoon krijgen, en iemand met een standaard pick-up zou zo'n 8 miljoen ritten naar een afvalberg moeten maken.

Foto: Franz Smetz/EPA
Met dank aan EPA, www.epa.eu.

Onze aanpak

- Meer dan 94.000 mensen hebben baat gehad bij Oxfam's programma voor noodonderdak. We leverden 12.850 zeildoeken, ruim 1.000 tenten en 34.000 pakketten met huishoudelijke basisbenodigdheden, alsmede 47.000 muskietennetten.
- Om duurzamere oplossingen te kunnen bieden is Oxfam een proefproject begonnen in Carrefour Feuilles, een gemeenschap in het grootstedelijke gebied van Port-au-Prince, waar vroeger een geschatte 300.000 mensen woonden, en waar de aardbeving ongeveer 50 procent van alle huizen heeft geschadigd. De UN Habitat, Emergency Architects Foundation en Oxfam, samen met de gemeenschapsorganisaties APROSIFA (Association pour la promotion de la santé intégrale de la famille), PEJEFE (Programme d'encadrement des jeunes), Friendship (Haiti Friendship Ministries), CRAD (Centre de recherches et actions pour le développement) en COZPAM (Plateforme des organisations communautaires de la zone métropolitaine de Port-au-Prince), geven leiding aan de wederopbouw van hun gemeenschap. Vertegenwoordigers van de gemeenschap, plaatselijke kerken, de plaatselijke overheid en andere gemeenschapsgroepen nemen deel aan de ontwikkeling van de plannen. Het doel is een gemeenschap op te bouwen waar iedereen 'eigenaar' van is en trots op is.
- Oxfam is ook een samenwerkingsverband aangegaan met Disaster Waste Recovery, die met zwaar materieel en plaatselijke arbeid het puin ruimt in Carrefour Feuilles. Het puin wordt weer gebruikt voor nieuwe funderingen, grenswallen en draadkorven om land te stabiliseren waar gevaar is voor aardverschuiving. Dit geeft inwoners een veiligere en stabielere omgeving. En dient als voorbeeld hoe puin kan worden hergebruikt in plaats van gedumpt.

Porky (links) en Elizé (rechts) verbrijzelen puin uit de vernielde gebouwen waarin zij staan. Het gruis wordt gebruikt in het beton voor nieuwe gebouwen.

Foto: Toby Adamson/Oxfam

Casestudies

Het is belangrijk de plaatselijke bevolking te betrekken bij de wederopbouw van hun eigen gemeenschappen. In Carrefour Feuilles, een van de zwaarst beschadigde delen van Port-au-Prince, zorgt Oxfam ervoor dat twee leden van elke hierboven vermelde gemeenschapsorganisatie worden getraind hoe zij mensen kunnen betrekken in besluitvorming over de wederopbouw van hun eigen omgeving.

Sindsdien is er door de inwoners een masterplan gemaakt voor wat zij terug willen vinden in een herbouwd Carrefour Feuilles. Het omvat gemeenschapsgebouwen, een park voor ontspanning, scholen, een ziekenhuis, een politiebureau en een centrum voor afvalbeheer en kringloop. Het is belangrijk dat mensen zelf zich een concrete visie vormen op de wederopbouw van hun gemeenschap, omdat dit leidt tot een gevoel van eigendom en hoop op de toekomst. De gemeenschap zal er nu voor gaan zorgen dat de overheid en hulporganisaties naar hen luisteren en de plannen op schema blijven.

Huizen van draadkorven

Iléne werkt voor een nieuw type huis. Het is zorgvuldig vervaardigd uit stalen staven en platen om de kracht van een aardbeving of orkaan te kunnen weerstaan. Deze nieuwe gebouwen worden versterkt met korven van sterke draden ('draadkorven') die worden gevuld met het puin. Ze worden overdekt met stuc dat is gemaakt uit fijngestampte stukken beton.

Dit project levert niet alleen gezinswoningen op, maar stelt Oxfam ook in staat de levensvatbaarheid van puin als bouw materiaal in een nieuwe bouwtechniek aan te tonen. De bouw van deze huizen is ook nog goedkoper én laat mensen een inkomen verdienen door deel te nemen aan de wederopbouw van hun gemeenschappen.

"Ik stop kippengaas in de metalen frames en vul ze met puin," zegt Iléne. "Ik vind deze puinhuizen erg mooi. Zij voelen steviger aan dan die van bouwblokken. Als er weer een aardbeving komt, dan moeten deze huizen veilig zijn."

Iléne en anderen werden betrokken bij de besluitvorming over het ontwerp van de nieuwe gebouwen. De opname van een betonnen vloer, een keuken en opslagruimte, een veranda met schaduw – essentieel in een heet land – en twee manieren om het huis te betreden en te verlaten, weerspiegelt de hoop van de gemeenschap op huizen die de mensen willen.

Iléne verwerkt kippengaas in draadkorven die met puin gevuld gaan worden om de muren te maken voor het nieuwe gemeenschapscentrum.

Foto: Toby Adamson/Oxfam

4. Beleidsbeïnvloeding en campagnes

Oxfam heeft een lange staat van dienst met snel en effectief reageren op noodsituaties. We werken met en voor de direct getroffen gemeenschappen. Maar we werken ook hard om de best mogelijk hulp en uitkomsten zeker te stellen, door organisaties met meer macht te beïnvloeden. Wij dringen er bij overheden, multilaterale en internationale instellingen op aan om meer bij te dragen aan hulp aan de mensen in nood en hinderpalen voor een snelle en efficiënte hulpverlening uit de weg te ruimen. Wij zetten ons ook in om ervoor te zorgen de getroffen en onze achterban te informeren over wat wij doen.

De uitdaging

Haïti was voor de aardbeving een van de meest ongelijke maatschappijen ter wereld. Staatsinstellingen bedienden de boven- en middenklassen. Door het patronagestelsel hadden de meest kwetsbare mensen weinig baat bij hun overheid en de internationale hulp die het land heeft ontvangen.

Op basis van Oxfam's ruim 60 jaar ervaring met noodhulp wisten wij dat de aardbeving deze situatie kon verergeren, maar ook juist als een nieuw begin voor Haïti kon dienen. Dit was een kans die zich zelden voordoet. Wij zouden de bevolking van Haïti moeten helpen haar stem gehoord te krijgen en de overheid aan te moedigen om de maatschappelijke ongelijkheden op te lossen. Het is nu urgenter dan ooit dat de Haïtiaanse overheid vooruitgang boekt met oude problemen waartoe zij het best in staat is, dat zij leiderschap vertoont en wederopbouwprogramma's opzet die banen scheppen en vaardigheden opbouwen, die mensen naar hun huizen terug laten keren en hun levens herstellen, die initiatieven steunen in investeringen bevorderen in de landbouw en zakelijke sector in Haïti.

Met steun van de internationale gemeenschap dient de overheid te investeren in openbare werken als watervoorziening en wegenbouw, en dient zij werkgelegenheidsprojecten te ontwikkelen. Deze activiteiten, naast de geldschenkingen aan de meest kwetsbaren, zullen mensen helpen om weer op eigen benen te staan. Zo ontstaan er banen, de allereerste prioriteit van de meeste Haïtianen, waaronder de kampbewoners.

Onze aanpak

In Haïti voeren wij campagne om zeker te stellen dat de stem van arme en achtergestelde mensen wordt gehoord, en dat onze jarenlange ervaring in Haïti bijdraagt aan de beslissingen die de inwoners aangaan. Hier volgen voorbeelden van wat wij tot nu toe hebben gedaan.

- Na van kampbewoners vernomen te hebben dat particuliere grondeigenaren bewoners van tijdelijke kampen dwongen om te zien naar alternatieve accommodatie, trok Oxfam bij de humanitaire gemeenschap en de overheid aan de bel, door de gedwongen uitzettingen in kaart te brengen en met landeigenaren te onderhandelen over uitstel van de uitzettingen.
- In allianties met andere organisaties heeft Oxfam gelobbyd bij de Verenigde Naties, de VS en Canada om de stem van de mensen uit Haïti werd gehoord op belangrijke bijeenkomsten en conferenties, naast die van regeringsvertegenwoordigers.
- Toen zich geruchten begonnen te verspreiden dat de bewoners van sommige kampen naar nieuwe locaties zouden worden verplaatst, opende Oxfam, met andere NGO's, communicatielijnen met de bewoners om ervoor te zorgen kampbewoners de gelegenheid kregen hun zorgen over elke relocatie te uiten en volledig werden geïnformeerd over de relocaties.
- Wij hebben bij donoren met succes lobby gevoerd tijdens de wederopbouwconferenties op hoog niveau van januari en maart. Dat gebeurde op basis van een onderzoek naar de publieke opinie en een diepgaand rapport, om de besluiten ten voordele van het Haïtiaanse volk te beïnvloeden. Oxfam's rapport vormde de basis van veel wederopbouwvoorstellen, terwijl het onderzoek naar de publieke opinie het enige in zijn soort is. Het werpt de schijnwerpers op de prioriteiten van de Haïtiaanse bevolking: onderwijs, werkgelegenheid en onderdak.
- In oktober 2010 publiceerde Oxfam het rapport 'Planting Now, Agricultural Challenges and Opportunities for Haiti's Reconstruction'. Dit rapport noemt veel manieren waarop het Nationale Wederopbouwplan van de regering verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door vrouwen er volledig bij te betrekken vanwege hun sterke vaardigheden in productie en marketing, en ook boeren op het platteland omdat de ontwikkeling van Haïti's plattelandseconomie ervan afhangt. Oxfam roept internationale donoren en overheden op om in het plan te investeren, als een cruciale strategie voor armoedebestrijding. Oxfam dringt er bij hen ook op aan het oneerlijke handels- en landbouwbeleid dat Haïti arm houdt, te veranderen.
- Na een goed afgestemde campagne van veel organisaties, waaronder Oxfam, kondigde het IMF op 21 juli 2010 aan dat de uitstaande schulden van Haïti ter waarde van ongeveer 268 miljoen dollar werden afgeschreven, en dat een lening voor drie jaar voor de wederopbouw van Haïti is goedgekeurd.

5. Financiën

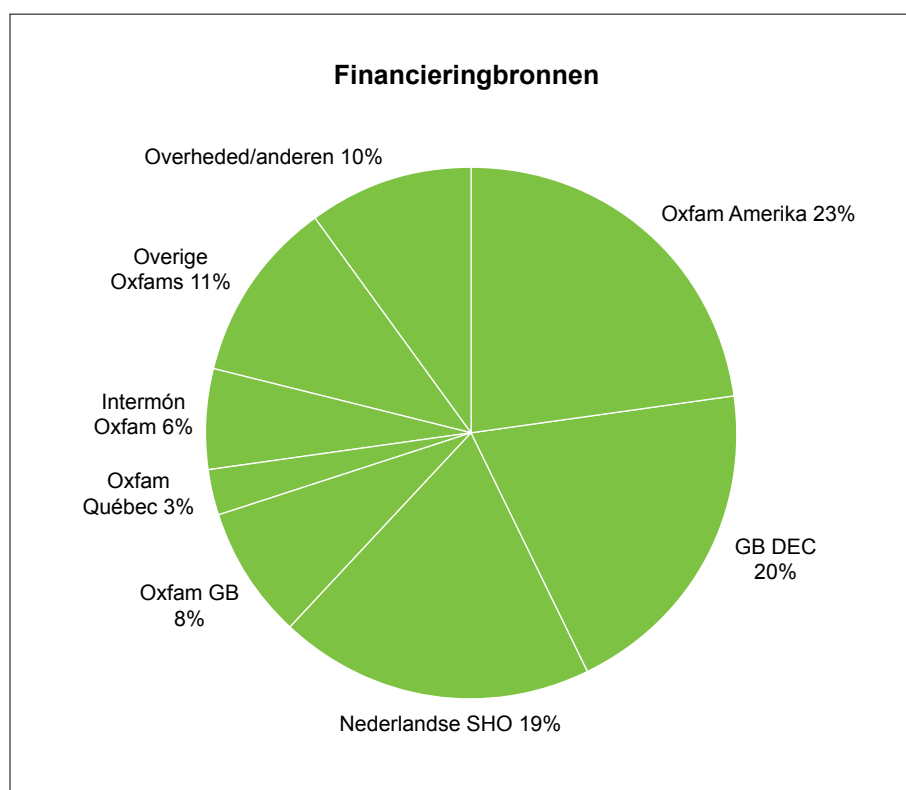
Oxfam wierf ongeveer 98 miljoen dollar voor het aardbevingsprogramma van drie jaar. We hebben dit geld nog niet volledig ontvangen doordat een deel in fasen wordt uitbetaald. Eind 2010 zal Oxfam ongeveer 68 miljoen dollar hebben uitgegeven. In de komende twee jaar zullen wij de resterende 30 miljoen uitgeven aan hulp aan de overlevenden van de aardbeving om hun levens en middelen van bestaan weer op te bouwen.³

Financieringsbronnen

Met fondsenwerving onder het publiek door onze leden verwierven wij het grootste deel van het bedrag, namelijk ruim **50 miljoen dollar**, dankzij overweldigend gulle reacties van onze achterban en donateurs uit de hele wereld. **38 miljoen dollar** aan publieksdonaties kwam op andere wijze binnen, zoals via de Nederlandse Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) en het Britse Disaster Emergency Committee (DEC).

De resterende **9 miljoen dollar** ontving Oxfam van overheden en andere organisaties, zoals ECHO (het bureau van de Europese Commissie voor humanitaire activiteiten) en de Spaanse, Belgische, Vlaamse, Schotse en Quebecaanse overheden, alsmede AusAid (Australië), het Canadian International Development Agency (CIDA), en het Britse Departement for International Development (DfID).

Behalve de 10 procent van overheden en andere instanties is het aardbevingsfonds afkomstig van de gulle donaties van het publiek.

3. Onze cijfers zijn gebaseerd op de werkelijke baten en lasten ten tijde van het schrijven, plus een raming tot aan de eerste herdenking van de aardbeving.

Bron	Totaal ontvangen (\$)
Oxfam Amerika	22 694 381
GB DEC (Disaster Emergency Committee)	19 388 244
SHO (Samenwerkende Hulporganisaties)	18 750 000
Oxfam GB	8 085 435
Oxfam Intermón	6 198 433
Oxfam Québec	3 023 390
Overige Oxfam-leden	10 259 316
Overheden/anderen	9 403 328
Totaal	97 802 527

Hoe het geld is uitgegeven

In het eerste jaar betroffen de uitgaven van Oxfam vooral noodhulpgoederen en –materialen. **19,5 miljoen dollar** is in de noodhulpfase uitgegeven aan water, sanitaire voorzieningen en hygiënevoorlichting. **11 miljoen dollar** ging naar hulp aan mensen om hun middelen van bestaan en voedselzekerheid weer op te bouwen. Meer dan **5 miljoen dollar** werd ingezet voor de verschaffing van onderdak en de distributie van goederen anders dan voedsel.

8 miljoen dollar is uitgegeven aan logistiek, waardoor cruciale goederen en uitrusting aangeschaft en vervoerd konden worden, alsmede in pakhuizen veilig opgeslagen voor de distributie daarvan. Ongeveer **10 miljoen dollar** werd uitgegeven aan personeel om het werk uit te voeren. Ruim 90 procent van het Oxfam-personeel bestaat uit Haïtianen. Zij kregen ondersteuning van buitenlands personeel uit de hele wereld, die zorgden voor technische deskundigheid en humanitair programmamanagement.

6,5 miljoen dollar werd uitgegeven aan kapitaalgoederen, zoals vervoersmiddelen, accommodatie en kantoorruimte, van belang voor een vlotte coördinatie van deze grote, complexe en langdurige operatie. **3 miljoen dollar** ging naar ander programmawerk, waaronder vermindering van risico's op rampen, beleidsbeïnvloeding, campagnes, en mediawerk.

Tenslotte, **4 miljoen dollar** (7 procent) werd uitgegeven aan managementondersteuning, waardoor externe begeleiding, toezicht, monitoring en rapportages geleverd konden worden. Het maakte dat we onder deze omstandigheden veerkrachtig konden optreden.

Oxfam's aardbevingsprogramma duurt nog twee jaar, waarbij de gul gegeven fondsen worden ingezet voor wederopbouw en herstel in Haïti.

6. De toekomst

Wat er nog gedaan moet worden

Internationale organisaties en donorregeringen moeten nauwer samenwerken met de Haïtiaanse overheid, de betrokkenheid van Haïtianen in het herstelproces op alle niveaus versterken, en eraan werken dat ministeries beter presteren. We moeten allemaal luisteren naar de miljoenen gewone Haïtianen en hun inspanningen steunen. Zij vechten elke dag om hun leven en dat van hun kinderen te verbeteren.

Oxfam's visie voor de komende twee jaar is dat ons werk een beduidende bijdrage zal leveren aan een beter leven voor het Haïtiaanse volk, vooral voor de overlevenden van de aardbeving.

Emmanuella Joanna Raymond in de deur van haar kleine winkel. Zij volgde een training van Oxfam in ondernemerschap. Als zij die had gehad vóór de aardbeving, zegt zij, had haar bedrijf er veel beter bij gestaan. Ze heeft geleerd dat je het geld dat je ontvangt en het geld dat je uitgeeft echt moet beheren.

Foto: Toby Adamson/Oxfam

Boeren doen hun voordeel met zaden die op 11 mei 2010 in de stad Desvarieux werden gedistribueerd. Veel gezinnen hier, zelf vaak al arm, geven onderdak aan familieleden en vrienden die Port-au-Prince hebben verlaten na de aardbeving. De zaden zijn hard nodig want de meeste mensen hadden hun eigen zaaigoed al geconsumeerd.

Photo: Ami Vitale/Oxfam

Wij blijven voortbouwen op onze succesvolle relatie met lokale partners, het maatschappelijk middenveld, plaatselijke overheden en gemeenschappen, om:

- ... ons werk te blijven richten op de meest kwetsbaren, vooral vrouwen, meisjes, ouderen en gehandicapten;
- ... van waterleveranties met tankwagens te komen tot samenwerking met de overheid om gemeenschappen uiteindelijk te helpen aan een duurzame watervoorziening, sanitaire voorzieningen en afvalverwerking;
- ... te investeren in nieuwe en weer opgebouwde kleine bedrijven om geld in de plaatselijke economie te injecteren en werkgelegenheid te scheppen;
- ... een stedelijk dienstencentrum op te zetten voor trainingen, informatie over wederopbouw en aanmoediging van lokale ontwerpen en innovaties voor de wederopbouw van huizen en gemeenschappen;
- ... schakels te stimuleren tussen kleinschalige boeren, plaatselijke markten en consumenten, zodat er meer voedsel beschikbaar komt en producenten beter in hun levensonderhoud kunnen voorzien;
- ... duurzame landbouwmethodes en landbouwtechnologie te stimuleren, die het milieu beschermen;
- ... mensen te helpen zich aan klimaatverandering aan te passen en de risico's bij natuurrampen te minimaliseren;
- ... actief en verantwoord burgerschap aan te moedigen, evenals de deelname van het maatschappelijk middenveld in de wederopbouw.

Terwijl Oxfam haar programma's voor herstel en wederopbouw de komende twee jaar uitvoert, blijft zij tevens opkomen voor een rechtvaardige en duurzame wederopbouwstrategie in Haïti, geleid door de overheid en met een beduidende deelname van het maatschappelijk middenveld, waaronder gemeenschaps- en religieuze leiders en lokale en internationale NGO's.

© Oxfam International, januari 2011

Dit verslag werd geschreven door Elspeth Clayton en Lucy Davies. Oxfam is erkentelijk voor de hulp van Richard Atkinson, Lourdes Benavides de la Vega, Andrew Davies, Yonel Delmas, Anne Edgerton, Esther Guillaume, Lina Holguin, Sophie Martin-Simpson, Trust Nkomo, Sandrine Robert, Philippa Young en Abigail Humphries in de productie. Het is onderdeel van een reeks documenten om het publieke debat over humanitaire zaken en ontwikkelingsbeleid van informatie te voorzien.

Er berusten auteursrechten op de publicatie maar de tekst kan kosteloos gebruikt worden voor beleidsbeïnvloeding, campagnevoering, onderwijs en voorlichting, en onderzoek, mits dat de bron volledig vermeld wordt. De eigenaar van de auteursrechten verzoekt dat elk gebruik bij hem wordt aangemeld om de effecten te overzien. Voor kopiëren voor alle andere doelen, hergebruik in een andere publicatie, vertaling of aanpassing dient toestemming gevraagd te worden en kunnen kosten in rekening worden gebracht. Email: publish@oxfam.org.uk.

Voor meer informatie over zaken die in dit verslag aan de orde komen: je-mail naar information@oxfaminternational.org.

De informatie in deze uitgave is correct ten tijde van publicatie.

Publicatie van Oxfam GB voor Oxfam International met ISBN 978-1-84814-797-3 in Maand, Jaar, Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

Oxfam est une confédération internationale de 14 organisations qui travaillent ensemble dans 99 pays pour trouver des solutions durables à la pauvreté et l'injustice :

Oxfam Amerika (www.oxfamamerica.org),
 Oxfam Australië (www.oxfam.org.au),
 Oxfam-in-België (www.oxfamsol.be),
 Oxfam Canada (www.oxfam.ca),
 Oxfam Frankrijk (www.oxfamfrance.org),
 Oxfam Duitsland (www.oxfam.de),
 Oxfam Groot-Brittannië (www.oxfam.org.uk),
 Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk),
 Intermón Oxfam, Spanje (www.intermonoxfam.org),
 Oxfam Ierland (www.oxfamireland.org),
 Oxfam Mexico (www.oxfammexico.org),
 Oxfam Nieuw-Zeeland (www.oxfam.org.nz),
 Oxfam Novib (www.oxfamnovib.nl),
 Oxfam Québec (www.oxfam.qc.ca).

De volgende organisaties hebben in Oxfam momenteel de status van waarnemer met als doel volwaardig lidmaatschap:

Oxfam India (www.oxfamindia.org),
 Oxfam Japan (www.oxfam.jp),
 Oxfam Italië (www.oxfamitalia.org).

U kunt elke organisatie aanschrijven voor meer informatie, of www.oxfam.org bezoeken.

Oxfam GB is a member of Oxfam International.
 Registered charity in England and Wales No 202918 and Scotland SC039042